

Johannes kapitel 21. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Johannes Kapitel 21 Vid Tiberias sjö (Joh 21:1–14)

Översättning

Därefter uppenbarade sig Jesus återigen för lärjungarna vid Tiberias sjö. Den uppenbarelsen gick så till: De var tillsammans, Simon Petrus, Tomas som kallades Didymus, Natanael från Kana i Galileen, Sebedeus söner och två andra av hans lärjungar. Då sade Simon Petrus till dem: Jag far ut och fiskar. De svarade honom: Vi kommer också med. Så gick de ut och steg i båten. Men den natten fick de ingenting. När det sedan började dagas, stod Jesus på stranden. Men lärjungarna visste inte, att det var han. Jesus sade nu till dem: Mina barn, hur är det, har ni fått något? De svarade: Nej. Då sade han till dem: Kasta ut nätet på höger sida om båten, så skall ni få. De kastade ut det, och nu kunde de inte längre dra upp det, därför att det var fullt av fisk. Då sade den lärjungen som Jesus älskade till Petrus: Det är Herren. När nu Petrus hörde att det var Herren, band han om sig manteln, som han hade lagt av sig, och hoppade i sjön. De andra lärjungarna kom efter i båten. De var inte långt från land, kanske två hundra alnar. Nätet drog de efter sig. När de så steg i land, fick de se glöden som låg där och fisk på glöden och bröd. Jesus sade till dem: Tag hit av den fisk som ni nu fick. Då steg Petrus ombord och drog i land nätet som var fullt av stora fiskar, etthundrafemtio stycken. Fast de var så många, gick nätet inte sönder. Jesus sade till dem: Kom hit och ät. Ingen av lärjungarna vågade fråga: Vem är du? Men de visste att det var Herren. Jesus steg fram och tog brödet och gav åt dem, likaså fisken. Detta var nu tredje gången som Jesus uppenbarade sig för dem, sen han hade uppstått från de döda.

Kommentar

Vad som nu följer är ett tillägg. Det måste ha gjorts strax efter Johannes död eller kanske medan han ännu levde, möjligen av honom själv. Det finns med i alla handskrifter. Språkligt och stilistiskt hör det ihop med det föregående. Det är alltså ett tillägg av helt annat slag än berättelsen om äktenskapsbryterskan. Man kunde snarare tala om en epilög än om ett tillägg. Den som gjort det har velat bevara ännu några av älsklingslärjungens minnen. Samtidigt har han velat ge en antydning om hur det gick för ett par av dem som var huvudpersoner i evangeliet. Han har haft så stor respekt för det redan skrivna evangeliet, att han inte ens har flyttat slutorden (20:30 f) från deras ursprungliga plats till det nya slutet. Detta är kanske det starkaste stödet för teorien, att denna epilög har utformats i kretsen av Johannes lärjungar, strax efter hans död, med utnyttjande av det stoff som Johannes hade givit dem i arv.

Vi får alltså veta att en grupp lärjungar – däribland minst fyra apostlar – är samlade i Galileen. Tidpunkten är inte närmare angiven. Annars är berättelsen åskådlig och full av sådana detaljer, som ett ögonvittne brukar minnas. Lärjungarna fiskade hela natten utan att få något. När dagen gryr närmar de sig land. Där står en främling som förstår att de ingenting fått. (Hans fråga i den grekiska texten så formulerad att man väntar ett nekande svar.) Främlingen ger ett råd, fiskarna följer det och resultatet blir överväldigande. Johannes är – återigen – den förste som förstår sammanhanget. Han viskar till Petrus vad han anar. Och Petrus är – nu som på påskmorgonen – den som agerar. Han binder raskt om sig manteln, som han lagt av sig under arbetet, hoppar i vattnet och tar sig i land, ivrig att se om Johannes har rätt.

De andra kommer långsamt efter med nätet på släp. Man var ju inte långt från land, ungefär 200 alnar, alltså mindre än 100 meter eftersom en grekisk aln var 46 cm. Vad Petrus gjorde under tiden, berättar inte Johannes, eftersom han kom med båten. Vi får bara veta, att de andra när de steg i land fick se glöden efter en eld, med fisk på glöden och bröd bredvid. Jesus ber dem hämta av den nyfångade fisken. De halar alltså in nätet och räknar in fångsten: etthundrafemtio stora fiskar. Jesus ber dem komma och äta. Ingen vågar fråga honom, vem han är, men nu vet de att det är Jesus.

Så bryter han brödet och räcker det åt dem. Det ligger en djup mening i den detaljen, liksom i brödsbrytelsen i Emmaus. Vid måltiden är gemenskapen med Jesus återupprättad. Han har kommit tillbaka till dem och de har del i honom, så som de allt framgent skulle få i nattvarden.

Johannes, som ser den djupare meningen i allt som skedde kring Jesus, har nog efteråt uppfattat detta fiskafänge som en förutsägelse om framtiden. Jesus hade kallat de tolv till människofiskare. Det kunde förefalla orimligt att gå ut i världen med evangeliet, lika hopplöst som fisket varit den natten. Men nu var det Jesus som ledde dem, och då skulle det bli fångst. Det stora människofisket skulle fånga ”fiskar av alla slag” (Matt 13:47) ur alla jordens folk. Och ändå skulle nätet inte gå sönder. Kyrkan skulle rymma dem alla. Siffran 153 har kanske ingen särskild betydelse, utan återspeglar bara vad Johannes har berättat. Har man varit fiskare som han, har man sinne för sådana detaljer. Men det är också tänkbart att han tillmätte den en symbolisk betydelse. En av kyrkofäderna säger, att en samtida zoolog räknade 153 fiskarter i världen. Har Johannes vetat det, kan han ha tänkt: Här har vi en bild av mänskligheten, den som skall fångas in av evangeliets not.

Självprövningen och uppdraget (Joh 21:15–18)

Översättning

När de nu ätit, sade Jesus till Simon Petrus: Simon, Johannes son, älskar du mig mer än dessa? Han svarade: Ja Herre, du vet att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina lamm. Återigen frågade han, för andra gången: Simon, Johannes son, älskar du mig? Han svarade: Ja Herre, du vet att jag har dig kär. Då sade Jesus: Var en herde för mina får. För tredje gången frågade han: Simon, Johannes son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade: Har du mig kär och han svarade honom: Herre, du vet allting, du vet att jag har dig kär. Jesus sade till honom: Föd mina får. Och minns mina ord: När du var ung, spände du själv på dig ditt bälte och gick dit du ville. Men när du blir gammal, skall du få sträcka ut dina händer och en annan skall spädda bältet om dig och föra dig dit du inte vill.

Kommentar

Tre gånger hade Petrus förnekat sin Mästare. Tre gånger ställs han nu inför frågan, om han verkligen har honom kär. Första gången

frågar Jesus, om Petrus älskar honom "mer än dessa". Orden kan också översättas "mer än dessa ting"; alltså mer än allt annat. Petrus hade försäkrat att han inte skulle svika, om också alla andra gjorde det. Nu vågar han inte längre säga det. Han känner sin svaghet. Men han vet att han har sin Herre kär. Jesus upprepar sin fråga, denna gång utan att begära någon jämförelse. Älskar han honom verkligen? Petrus svarar som förut. Men ännu en gång kommer Jesus med samma fråga, och Petrus blir bedrövad. Han vädjar till Jesus. Han måste ju veta att Petrus talar sanning. Och Jesus vet det. Han har tre gånger bekräftat det genom att ge Petrus uppdraget att vara en herde för hans "lamm" och hans "får". Det är knappast någon skillnad i betydelse mellan de orden. De syftar på församlingen. Att "föda" (egentligen: "valla" eller "föra i bet") och "vara en herde" betyder också detsamma. Det är fråga om det uppdrag i kyrkan som apostlarna sedan har givit vidare och som hos oss fungerar i prästämbetet. Att vara präst innebär att vara herde. Det betyder inte bara att predika och ge människor andlig näring, utan också att vara en andlig ledare, som har ansvar för sin församling och leder den på rätt väg både med sin undervisning och sitt exempel. Vid varje prästvigning brukar detta ställe hos Johannes höra till de skriftord som först blir lästa. Det sker på goda grunder. Prästvigningen ger del i samma uppdrag och kräver samma inställning: kärleken till Herren Kristus.

När Petrus fått sitt uppdrag bekräftat för tredje gången, gör Jesus ett tillägg. Nu har han sänt Petrus ut i världen, så som han själv sänd av sin Fader. Och slutet kommer att bli detsamma som det blev för Jesus. Han kommer att sluta på korset. Han har blivit utvald till ledare i kyrkan. Det betyder att han är utvald till lidande. En gång kunde han välja sin väg själv. Han spände sitt bälte omkring sig ‐ så som man gör i orientan för att hålla samman sina fladdrande kläder och kunna arbeta och röra sig fritt. Nu har han blivit utvald till något annat. Han skall få dela sin Herres lidanden. Han kommer att bli fängslad och få sträcka ut sina armar på korset. Han kan inte längre bestämma över sitt liv. Paulus ger uttryck åt samma erfarenhet och samma inställning, när han säger att han är Kristi "slav" som delar hans lidanden ‐ för att också bli förhärjad med honom.

Vägen mot framtiden (Joh 21:19‐24)

Översättning

Med de orden lät han förstå på vad sätt Petrus skulle dö till Guds ära. När han sagt det, tillade han: Följ mig. Petrus vände sig och såg att den lärjunge som Jesus älskade följde efter ‐ han som vid måltiden hade haft platsen närmast Jesus och hade frågat: Herre, vem är det som skall förråda dig? När Petrus nu såg honom, sade han till Jesus: Herre, hur blir det med honom? Jesus svarade: Om jag vill låta honom leva tills jag kommer, vad rör det dig? Följ du mig! Så kom det talet ut bland bröderna, att den lärjungen inte skulle dö. Men Jesus hade inte sagt att han inte skulle dö, utan: Om jag vill låta honom leva tills jag kommer, vad rör det dig? Det är den lärjungen som vittnar om dessa händelser och som har skrivit detta, och vi vet att hans vittnesbörd är sant.

Kommentar

Jesus hade alltså "låtit förstå på vad sätt Petrus skulle dö till Guds ära". De orden måste ha skrivits efter Petrus död. De bekräftar den forny kyrkliga traditionen att han blev korsfäst. Man vet att det hände på kejsar Neros tid, troligen i samband med den stora förföljelsen efter Roms brand år 64.

Till slut sammanfattar Jesus hela framtidsprogrammet i de två orden: Följ mig. Det är samma ord som han brukade använda, när han kallade lärjungar. Det var så det började. Man lyssnade och lärde, man såg, förstod och trodde. Nu går vägen vidare. Men det förblir lika nödvändigt att följa honom.

Petrus får se att också Johannes följer efter. Han undrar hur det kommer att gå med honom. Jesus svarar, att det är inte hans sak att veta. Det är något som han får lämna åt sin Herre. Hans sak är det att följa Jesus.

Den som står bakom detta kapitel påpekar till slut, att Jesus den gången sade några ord, som kom att missförstås. Man påstod, att Johannes hade fått ett löfte att han skulle leva kvar tills Jesus kom åter. Att många i den första generationen hoppades att få göra det är säkert. Vi ser det av Pauli äldsta brev från början av 50-talet. Några år senare börjar han ana, att han inte skall få uppleva den dagen.

Den forny kyrkliga traditionen berättar, att Johannes var den siste av apostlarna som gick bort. Han levde ännu mot århundradets slut, och det är inte underligt, att många väntade att Jesus skulle komma innan han dog. Det är en vanlig uppfattning bland forskarna, att Johannesevangeliets slut har skrivits snart efter hans död, och att de som står bakom detta tillägg har passat på att rätta ett misstag: de gör klart att Jesus aldrig hade sagt, att den lärjungen som han älskade skulle leva kvar tills han kom. De som hört den lärjungen kunde intyga det. De säger: Det är han som vittnar om dessa händelser och som skrivit detta, och vi vet att hans vittnesbörd är sant.

Med "dessa händelser" menar de troligen vad som berättats i detta kapitel. Att älsklingslärjungen "vittnar" om dem, kan möjligen betyda att han ännu lever men lika väl att han vittnar så som en författare gör också när han är död. Han har ju "skrivit detta". Här går meningarna isär bland utläggarna. Några menar att de som talar vill säga, att de har hans skriftliga bekräftelse på vad Jesus sade den gången då Petrus frågade om framtiden. Andra tror, att de vill säga, att de har använt skriftliga uppteckningar av Johannes själv, när de berättar om dessa händelser, och återigen andra menar, att de vill intyga, att hela det föregående evangeliet är författat av den lärjunge som Jesus älskade. I varje fall talar här en grupp människor, som varit kända och betrodda bland evangeliets första läsare. Det bör alltså ha varit en krets av Johanneslärjungar och betrodda kristna i Efesus, som efter Johannes död ‐ eller möjligen under hans sista år ‐ givit hans evangelium den form i vilken vi har det idag.

Slutord (Joh 21:25)

Översättning

Nu finns det också mycket annat som Jesus gjorde. Skulle man skildra varje enskild händelse, tror jag inte hela världen skulle rymma de böcker man fick lov att skriva.

Kommentar

Allra sist kommer en liten reflexion, som enligt mångas mening har gjorts av någon avskrivare eller utgivare, som kommit till slutet av sitt arbete och nu vill påminna om hur mycket mera vi vet om Jesus genom de andra evangelierna och hur oändligt mycket som aldrig har blivit uppskrivet. I den ena av de två äldsta bevarade helbiblarna på jorden (Codex Sinaiticus från 300-talet) har Johannesevangeliet vid den första utskriften slutat med den närmast föregående versen. Sen har samma hand tillfogat denna sista vers. Det är ett (tämmligen bräckligt) stöd för teorien om ett tillägg. Tyngre väger det faktum att språket – så långt man kan dra slutsatser av en enda vers! – har en annan prägel och att det så plötsligt sker en övergång från ”vi” till ”jag”. Vem som än kan ha skrivit detta, ger han på sitt naiva sätt uttryck åt något, som vi moderna människor ofta ser ur en annan synvinkel. Vi menar att det är synd, att så mycket av den ursprungliga kunskapen om Jesus gått förlorad. Man måste ju från början ha vetat långt mera än vad våra evangelier vittnar om. Vi tycker, att vi skulle ha kunnat se så mycket klarare, om vi vetat vad apostlarna visste.

Här har vi anledning att ännu en gång lyssna till Johannes. Han har lärt oss, att Jesus inte övergav sina lärjungar som föräldralö barn. Han kom till dem och ledde dem med sin Ande genom de första svåra och viktiga åren. Därför har just det blivit bevarat, som vi behövde veta. Har det skett en reduktion, så har den inneburit en koncentration på det väsentliga. Vi kan veta allt som är nödvändigt för oss att veta, för att vi skall få den gemenskap med Jesus Kristus som öppnar vägen till Fadern. Och här står vi tacksamhetssskuld inte minst till ”den lärjungen som Jesus älskade”.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Johannes evangelium